

בס"ד, שבת תשפ"ב

דבר תורה לפרשת בא – ד"ר טובה גנזל

השבוע, עברנו ללמוד שוב מתוך הבית. אמנם, יש להודות על כך שכמעט כל הסמסטר נפגשנו פנים בפנים, וזכינו בשיעורים ובהפסקות להארת פנים. אך עתה אנחנו במציאות חדשה-ישנה שבה חזרנו להתכנס, והבית הוא גם המרכז הלימודי שלנו. חשיבותו של הבית הפרטי, גם כשהעם כולו עובר שינוי ומשתנה, עולה מתוך הפסוקים המוקדשים ליציאת מצרים בפרשת השבוע.

גאולת העם ממצרים כוללת את קרבן פסח שנלקח ונאכל בהרכב משפחתי מצומצם, כאשר כל משפחה מכונסת בביתה:

"בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה יִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֵׁה לְבֵית אָבֹת שְׁה לְבֵית: וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהַיְוֹת מִשֵּׁה וְלָקַח הוּא וְשִׁכְנוֹ הַקָּרֵב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִכְסֵת נֹפֶשֶׁת אִישׁ לְפִי אִכְלוּ תִכְסּוּ עַל הַשֵּׁה: ... וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשִׁחְטוּ אֹתוֹ כָּל קֶהַל עַדֹת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֶרְבִים: וְלָקַחְו מִן הַדָּם וְנָתַנּוּ עַל שְׁתֵּי הַמְּזֻזֹת וְעַל הַמְּשַׁקּוֹף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֵאָכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם:" (פרק יב פסוק ג - ז)

בהתייחסותו להרכב המשפחתי המתואר במילים 'שה לבית אבות' הרד"צ הופמן בפירושו לפסוקים הללו מבאר (בשונה מפירושם של רש"י ואחרים):

"שלפשוטו של מקרא "בית אבות" הוא המשפחה המצומצמת הכוללת רק את אבי המשפחה ובני ביתו, ופירושו של "שה לבית אבות" הוא אפוא שלכל משפחה יהיה שה אחד."

לקיחת השה עבור המשפחה הגרעינית הינה יוצאת דופן, ושונה מהדרך המקובלת שבה מוקרבים קורבנות ציבור בעבור כל העם. מכאן נראה כי למעגל המצומצם והפנימי ולחוסנו יש תפקיד חשוב ומרכזי בגאולת העם. על המרכיב הזה בגאולת העם, שבו לכל בית הייחוד והעצמאות שלו, עומד הרש"ר הירש בפירושו לפסוק ז:

"ברם, לא יחידים חופשיים ועצמאיים, אלא כפי שראינו, בתים חופשיים ועצמאיים, שנסדו על קשרי דם או בבחירה רצונית, הם הם היסודות, מהם ביקש ה' לבנות את עמו. רק בתוך המשפחה החופשית יזכה היחיד ל"הנות מעצמו".

בתוך תיאורי הגאולה של העם כולו, יש חשיבות גדולה למתן תשומת לב לבתים הפרטיים, למשפחות ל"בית אבותם". לכך שבכל בית מתקיימת בחירה בברית עם הקב"ה. מתיאור הפסוקים אנו למדים שזהו שלב חיוני ביציאת מצרים. שלב שמגיע אחרי שנפגשנו עם מי שזלזלו בהנהגתו של משה, ופגמו באחדות העם. מרחיב על כך הרב דוד סילבר, בספרו צא ולמד (עמ' 89):

"השסעים שנפערו ב'בית ישראל' במהלך עבודת מצרים עוברים איחוי מחדש באמצעות הקרבת קרבן פסח, שנעשה במסגרת משפחתית והעם כולו שותפים לו...יסודותיו של הבית הקולקטיבי המתחדש יונקים מחוסנם של אבני היסוד שלו, מהבתים הפרטיים דווקא. הדבר בא לידי ביטוי בכך, שבשונה מקרבן ציבורי טיפוסי, קרבן פסח אינו

מספיק עבור כולם, אלא כל בית אב חייב להביא קרבן משלו...אולם יחד עם זאת, הקרבת קרבן איננה עניין לפרט, אלא מהווה חגיגה קולקטיבית המקיפה את 'בית ישראל' כולו".

ואכן מאז ועד היום אנחנו מציינים את יציאת מצרים במרחב הפרטי, בחיק המשפחה. ומתוך כך, מתוך לילות הסדר המשפחתיים הללו מוקרן אור על המרחב הציבורי כולו. בהזכירנו את הנס הזה, שעשה ה' עבורנו ביציאת מצרים, מידי יום, בשבתות וחגים, אנו גם מזכירים את מקומו של הבית וחשיבות חוסנו.

ומכאן למילה אישית, נפרדנו השבוע מזהבית פריד, שהיתה למעלה **משלושה עשורים** (!) מזכירה במשרדי המדרשה. אני מבקשת להודות לך, זהבית, על השנים שבהן טיפלת בכל ענייני המשרד, ובאופן מיוחד על כך שדאגת לכך שיופצו פרשות השבוע לסטודנטיות מידי שבוע. להודות לך על כך שתרמת לכך שבמדרשה תהיה תחושה של בית שנוצרה במדרשה על ידי שנתת מקום לכולם בבית המדרשה, לכל אחד בגוון הייחודי שלו.